

katero je spisal Francúz Bisson. Nerazumljivo nam je, kako je mogla naša dnevna kritika pisati, da je ta drama brez globlje duševne vsebine in zmisla. Razpravlja namreč vprašanje, zakaj pade ženska, in pride do zaključka, da je nje-nega padca vedno kriv kak moški. Kadar stopi ženska na napačno pot in se hoče vrniti, je moški ne sme odbiti, ampak ji mora podati prijazno roko. Drugače pada vedno bolj in propade popolnoma. Artur Schnitzlerjeva drama v treh dejanjih „Ljubimkanje“ kaže žalostni izid takozvanega ljubimkanja. Učinkuje močno na živce, a nima globlje zmisla. Herman Sudermannov „Fric“, drama v enem dejanju, ima za predmet staro resnico, da jabolko ne pade daleč od jabolane. V svojem razvoju ima nekaj pretresljivih momentov. Igra „Zakonske metode“, spisala Maurice Hennequin in Pierre Weber ni zaslužila, da je prišla na oder. Vsebinska te burke je, da je ženska vedno enaka in vedno ničvredna, naj se ravna z njo tako ali tako. Prevedel je to burko Vladimir Levstik. Podobna sodba se mora izreči o drugi burki istega pisatelja: „Sladkosti rodbinskega življenja“. Al. Engel in Jul. Horst: „Svet brez moških“ je burka, ki ima za predmed „Das ewig Weibliche“.

Večjo in pomenljivejšo stvar smo videli zopet v zadnjem času. Igrala se je drama „Ekvinokcij“ največjega hrvaškega dramaturga Iv. pl. Vojnoviča. Ta drama ima mnogo silnih prizorov. Lepa je tragična postava stare Jele, ki se vse življenje v boju s trdo usodo pokori za svoj greh. Vendar se mi zdi, da njej nekaj manjka do popolno harmoničnega zaključka. Jelin zapeljivec Niko Marinovič ni bil tako kaznovan za svoje zločine, kakor bi pravičnost zahtevala in kakor smo videli na Jeli. Zločin in kazen nista v vsej drami enako harmonično izpeljana.

Kar zadeva igranje samo, ne moremo biti z njim toliko zadovoljni, kakor smo lahko vsaj povprečno z repertoarjem. Dramatična umetnost je pri nas še v povojih. Prišli nismo še čez meje povprečnega diletantizma. Naše osobje nikakor ne odgovarja oni višini, na kateri bi mi radi videli prvo in največje slovensko gledališče, ki bi moralo biti ognjišče te umetnosti za ves narod. Pri nas cvete samouštvo na vseh poljih, zlasti pa še na tem. Samouk pa more biti samo v izrednih slučajih res umetnik. Kakor ne more biti slikar, kdor ni videl drugačnih slik, kakor svojih, in ne more biti pesnik in pisatelj res umetnik, ako se je sam ali od svojih enakih tovarišev učil brati in pisati in ni čital drugačnih spisov, kakor svojih in svojih pisateljev, tako tudi ne more biti glediški umetnik, kdor ni videl drugačnih vlog, kakor svojih in svojih tovarišev.

Za razvoj naše dramatične umetnosti bi bila potrebna v Ljubljani dobra dramatična šola in potem bi se morali nadarjenejši umetniki pošiljati v daljšo izobrazbo v tujino. Pozneje bi se jim pa morala v domovini zagotoviti primerna eksistenca.

Velike zmožnosti ima gospodična Winterova. Da ni mogla pogoditi mrzle in trde grofice Katarine v Kacijanarju, ni njena krivda. Gospa Danilova je nadarjena in izurjena igralka, ki je v stari Jeli stala popolnoma na umetniški višini. Jela in Hanica sta bila morda najboljša značaja v dosedanjih letošnjih predstavah. Šetřilova ugaja popolnoma. Slovenski jezik ji ne dela nobene posebne težave, nekoliko tuja barva izgovarjave se popolnoma prezre v očigled dobrega igranja. Šimáček je bil v svoji prvi vlogi v Kacijanarju slab in to mu je morda pokvarilo ugled. Pozneje je bil pa veliko boljši. Verovšku se ne more odrekati talenta. Njegov nastop v gotovih vlogah je izboren, želeli bi mu pa včasih nekoliko več marljivosti. Nučič ima prijeten glas in nastop, je vesten in marljiv, toda talenta nima veliko. Morda bi pa

s svojo marljivostjo še lahko kaj dosegel, ako bi nekoliko potoval po svetu in študiral drugod. Skrbinšek je marljiv človek, igra v realističnem slogu, ki se včasih nekoliko preživo odbija od igranja drugih oseb. Naša dnevna kritika je po mojem mnenju popolnoma po krivici obsodila njegovo vlogo dekadentnega pisatelja v Tajfunu. Popolnoma nenormalnega človeka pač ni mogel predstavljati v normalni postavi. Za večje nastope in gotove vloge primanjkuje našemu gledališču primerne osebe. Zato ne naredi nobena predstava celotno ugodnega vtisa. Zablešče se posamezni prostori in posamezni značaji se dvignejo iz temnega ozadja, potem pa pride takoj kak nastop ali prizor, ki pokvari užitek. Splošno se opaža, da se gleda bolj na zunanjo rutino, kakor pa na psihološko poglobljanje značajev in prizorov, ter se bolj igra in uprizarja, kakor pa študira in ustvarja. Umetnik se mora poglobiti v svojo vlogo in jo objeti z vso svojo dušo, potem pa ustvariti iz nje izvirno, umetniško sliko.

Dr. L. L.

Letošnja glediška operna sezona je pričela z novim naštudiranjem opere Dalibor mojstra Smetane. Ta opera se je tu sicer že večkrat dajala, toda pred par leti je čisto izginila z glediškega repertoarja, kar je jako škoda, ker taka veledela bi ne smela nikakor izginiti, niti začasno, z repertoarja gledališča, katero hoče resno gojiti pravo umetnost. Mislimo, da je bil to jako srečen začetek, kajti s tem se ne pospešuje samo zmisel za pravo umetnost, ampak se tudi izpolnjuje dolžnosti, ki jih imamo vsi Slovani do umetnikov, kakršen je bil Smetana.

Vloga Milade je pela gospodična Nadásova, ki nam je bila kakor v celotnem pojavu, tako tudi v petju simpatična. Njen glas, precej temno barvan, je obsežen in simpatičen. Gospodična Nadásova posebno dobro vokalizira, tako da se vsaka beseda dobro razume, tudi slovenščine se je še prilično dobro priučila. Kar se tiče mimike, je bila njena Milada dobro premišljena in očrtana; opazili smo, da ni niti za moment padla iz svoje vloge. Upamo, da bode tudi v svojih daljših nastopih vztrajala na enaki višini.

Juta gospodične Šmidove je bila tudi v muzikalnem oziru dobro izpeljana. Njen glas stopa z lahkoto v višino, ali obširnejše sodbe ne moremo izreči dotlej, dokler nismo slišali gospodične v večji partiji, in sicer v taki, ki bi bila čisto njene stroke. Kolikor se more soditi iz te male vloge, je gospodična Šmidova izrecno koloraturna pevka. Kar se tiče mimike so bile njene kretnje sicer žive, ali manj priležne. Opozarjamo na to, da bi bilo potrebno v igro se bolj poglobiti, da se na ta način iztrebijo brezpomembne kretnje.

Kar se pa tiče tenorjeve partije Dalibora, katero je pel gospod Waszmuth, moramo reči, da ni napravil na nas najboljšega vtisa. V prvi vrsti se nam zdi, da ni partije dobro razumel. Dalibor je sicer neustrašen junak, ki se nikogar ne boji, a tudi vitez. Tega vtisa pa smo pri njegovem Daliboru popolnoma pogrešali. Kar se tiče pete besede, ostaja ta deloma čisto nerazumljiva, če se je pa kaj razume, to ni naša slovenščina. Ravnoisto nejasnost vokalizacije smo opazili pri gospodu Peršlu (kralj Vladislav), ki je bil tudi jako nekraljevski. Gospod Nevole (Vit) ima prijeten lirski tenor, mehko nastavljanje tona in dobro vokalizira, samo malo bolj kritih tonov bi bilo želeli. Ječar Beneš gospoda Križaja je bil za tako starega človeka nekam preveč mladeniško gibčen v kretnjah. Njegov material je lep in simpatičen, seveda potrebuje še veliko šolanja. Jako se nam je dopadel moški zbor v začetku drugega dejanja. Bil je pet z živahnostjo in lepo niansiran. Tudi ostale male vloge so bile dobro izpeljane. Celotni vtis te opere je bil dober, kar je v prvi vrsti gotovo zaslug gospoda kapelnika Reinerja.

Kot noviteta je bila vpeljana opereta Knežna Franca Lehárja. Kakor vse njegove operete, ima tudi ta v sebi polno slovaških motivov in tudi ritem kaj živo spominja na one temperamentne, a vendar melanholične pesmi slovaške, katere se s svojim naglim menjavanjem tempa vsakemu globoko vtisnejo v spomin, kdor jih je le enkrat slišal. Saj je pa tudi Lehár rodom pristen Slovak.

Glavni vlogi sta pela gospodična Hadrboščeva (Mary Ann) in gospod Iličič (Hadži Stavros). Gospodična Hadrboščeva je iz prejšnjih sezon itak dobro znana. Bila je tudi v tej vlogi na svojem mestu. Fotini gospodične Thalerjeve je bila v petju dobra. Svetujemo ji pa, naj se izogiblje tremoliranju. Gospodična sicer lepo napreduje. Gospod Iličič (Hadži Stavros) je ugajal po svoji zunanosti posebno v predigri in v prvem dejanju. Njegov glas je lep in z dobrim šolanjem bi se dalo iz tega materiala dosti narediti. Kristodulos (gospod Povhè) je že samobesebi komična vloga, temnanj je umestno pretiravanje, ki mogoče jako ugaja galeriji, ali na odru slovenskega gledališča ni umestno. Gospod Bukšek je kot Bill Harris dokazal, da nam v njem narašča jako uporabljiva operetna moč. Tudi ostale manjše vloge so bile dobro razdeljene.

Druga glasbena noviteta sezone je bila zopet opereta „Grof Luksemburški“, in zopet Lehár. Kakor se nam dozdeva, ne more naš oder že sploh nič drugega izvajati nego samo operete in izključno skoro Lehárjeve.

„Grof Luksemburški“ je eden tistih glasbeno tako malo vrednih produktov, kot sploh vse sedanje dunajske operete, ki se tako hitro pri širokem občinstvu, katero hoče imeti na odru le komedijo, priljubijo. Toda jako žalosten pojav za našo umetnost bi bilo, če bi bil samo okus široke publike za naš oder merodajen.

Angelo Didier je predstavljala gospodična Nadásova. Pela je dobro. Ali v tej vlogi nam ni ugajala. Pogrešali smo pri njej operetnega šika. Sploh je bila njena Anèle Didier nekako brezbarvna. Gospod Iličič (Renée) je bil na svojem mestu. To je bil pravi tip lahkomisljenega kavalirja, fin, vesel a lahkomisljen do skrajnosti. Ves večer od začetka do konca je bil v istini Renée, grof Luksemburški, in ne vsakih par trenutkov kdo drugi. Da je njegov material simpatičen in lep, smo že zgoraj omenili. Svetovali bi mu pa, naj se izogiblje pri izgovarjanju pete besede tega, da ne daje ustom vsak trenutek druge lege, kar je na kvar besedilu in petju. Juliette Vermont g. Thalerjeve je bila po temperamentu pravi slikarski model. Slikar Armand Brissard gospoda Bohuslava je ugajal vsled prirojene, nepretirane komike. O nekakšnem petju se pri njem seveda ne more govoriti, to je bolj nekak muzikalni parlando. Knez Bazil Alexandrianu gospoda Povheta je bil čisto ponesrečen vsled pretiravane komike. V prvi vrsti to ni bil nikakršen knez. Če se že kaj karikira, mora se predvsem misliti na to, koga se karikira. Ne sme se padati vsak trenutek iz vloge in na kvar zmisla igre izzivati za vsako ceno smeh občinstva.

V novem naštudiranju smo videli „Dolarsko princeso“ Leora Falla. Vloge so bile večinoma v istih rokah, kot minulo sezono, izvzemši Daisy Gray, katero je letos pela g. Šmidova, in Hansa pl. Schlicka, ki ga je predstavljala g. Bukšek. Vloga Daisy ni za gospodično Šmidovo. Njena igra je bila nekako neprirojena, vse je izgledalo prisiljeno in afektirano. Mislimo, da ni srečna misel pustiti gospodično nastopati v operetah, ker javi v tem svojem prvem poizkusu za opereto premalo temperamenta. Gospod Bukšek je svojo nalogo drugače dobro izvel, toda glasovno mu ista ne leži ravno najbolje, v višjih legah precej močno stiska tone. O drugih vlogah ne bomo govorili, ker so itak od prošle sezone še v dobrem spominu, kako so bile predstavljene. Izvzemši nekatere ritmične inkonsekvence zbora, posebno v začetku prvega dejanja, je bila opereta dobro izpeljana.

Nadalje smo imeli priliko pozdraviti na našem odru v opereti „Grof Luksemburški“ simpatičnega gosta, gospo Irmo Polakovo. Pela je Angelo Didier, pevko velike opere v Parizu. Gospa Polakova, ki je kot operetna subreta na najboljšem glasu, je podala tudi pri nas že par lepih dokazov, kako opravičen je njen renome.

Njen simpatični glas je postal, odkar je nismo slišali, močnejši, posebno v srednji legi, ter se lepo izravnal v vseh legah. Kar se tiče igre, smo si predstavljali Angelo baš tako, kakor jo je ona karakterizirala, v vsakem oziru fino damo, ali vendar polno življenja. Pri vseh njenih kretnjah se je videlo, da se g. Polakova v svojo vlogo vglubi in vse dobro premisli, na ta način se izogne brezpomembnih gest, katere so žalibog pri naših pevcih često v navadi. Njena Anèle je bila v vsakem oziru popolna, kar je v dekorativnem oziru podpirala tudi lepa zunanost in krasne toalete. Občinstvo je simpatičnega gosta takoj pri prvem nastopu viharno pozdravilo z burnim ploskanjem, katero se je po vsaki sceni stopnjevalo.

Pri drugem nastopu dne 17. t. m. si je izbrala gospa Polakova Alico v „Dolarski princesi“. Tudi v tej vlogi je bila izvrstna. Pri petju je imela posebno priliko pokazati lepo višino svojega glasu, ki jo nastavlja zvonko čisto, brez vsakega nasilnega tvorjenja tona, brez vsake ostrosti, z največjo lahkoto. Fin je bil njen pianissimo v višini! Karakterizirala je vlogo izredno dobro. Bila je to popolnoma druga postava, če jo primerjamo z Angelo v „Grofu Luksemburškem“. Najbolje nam je ugajala njena igra koncem II. dejanja.

Sploh je vsak nastop gospe Polakove najboljši dokaz, da talent pri igralcu-umetniku ni še vse, marveč da višek prave umetnosti doseže le oni, kdor se v vsako svojih vlog resno vglubi ter se vedno trudi, da se še bolj izpopolni. Pri obeh nastopih g. Polakove je bilo gledišče izredno dobro obiskano. Občinstvo jo je odlikovalo z burnim ploskanjem po vsakem nastopu in pri drugi predstavi sta ji bila poklonjena dva šopka.

—la.

